

פרשת דברים

טהרת המוח והלב

ספר דברים בכללותו הוא דברי תוכחתו של משה לעם ישראל, שאמרם בסמוך לפטירתו החל מראש חודש שבט ("בעשתי עשר חודש באחד לחודש") ועד ליום פטירתו בז' באדר.

ובפרשתנו התורה מדגישה שמשה לא אמר את דברי תוכחתו אלא רק "אחרי הכותו את סיחון מלך האמורי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרות באדרעי" (במדבר א, ד).

והדבר דורש ביאור: מדוע הוצרך משה להמתין עד שיכה את סיחון ואת עוג כדי להוכיח את עם ישראל, וכי לא יכל משה לומר להם את דבריו קודם לכן?!

ומבאר רש"י שהטעם שהוכיח משה את ישראל רק אחרי שהכה את סיחון ועוג, הוא משום שחשש משה שאם יוכיחם קודם שיכה את שני העמים הללו ויביא את בני ישראל אל גבול הארץ, יטענו עם ישראל שכל כוונתו של משה בתוכחה זו היא רק כדי לקנטרם ולמצוא עילה וסיבה מדוע לא להכניסם לארץ, וזאת משום שאין בכוחו באמת לנצח את העמים האלו ולהביאם אל הארץ, ולכן המתין משה עד שהכה את סיחון ועוג, והביא את עם ישראל עד גבול הארץ, ורק אז הוכיחם.

אולם בנוסף לדרך הפשט, ישנו גם טעם פנימי לכך כפי שמבאר השפת אמת, שעצם קיומם של שני מלכים אלו - סיחון ועוג - בעולם, גרם שישלטו בעם ישראל שתי קליפות קשות ורעות:

סיחון גרם שיחדרו הרהורים רעים ומחשבות זרות וטמאות במוחם של בני ישראל, כנרמז בשם עירו 'חשבון', שהוא מלשון מחשבה, על שם שגרם לעם ישראל פגם במחשבה שבמוח, ועוג גרם שתצמחנה תאוות מגונות ורעות בליבם של בני ישראל, כנרמז בשם עירו 'אדרעי', כי דרעא בארמית פירושו זרוע, והרי הזרוע נמצאת בסמוך ללב, על שם שגרם לפגום בקדושת ליבם של עם ישראל.

ומשה רבנו ידע שכל זמן שיהיו מוחם וליבם של עם ישראל נשלטים תחת שתי קליפות אלו ועסוקים במחשבות ותאוות זרות וטמאות, לא יוכלו דברי תוכחתו להכנס עמוק עמוק לחדרי ליבם ולפעול בהם פעולה טובה, אלא ידחו החוצה, ויהיו דבריו אך למותר.

ולכן המתין משה עד שהכה את שני המלכים האלה, ובזה הכניע את כח אותן שתי קליפות, ויצאו מוחם וליבם של בני ישראל לחירות, ורק אז הוכיחם במתק לשון ובשפה ברורה, וידע נאמנה שכעת יכנסו דבריו לעומק ליבם ויכונו לעד.

וזוהו גם מה שאמר משה לעם ישראל: "ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועיניים לראות ואוזניים לשמוע עד היום (הזה" (דברים כט, ג) והיינו שרק אחר שסרו מישראל שתי קליפות קשות אלו שהיו שורות על מוחם וליבם, ומונעות מהם לקלוט דברי קדושה, נפתח לבבם ונפקחו עיני שכלם לקלוט היטב את רצון הבורא הנאמר מפי משה.

והנה את מה שפעל משה בהכותו את סיחון ועוג, יש גם ביד כל אחד ואחד מאיתנו לפעול על ידי הנחת התפילין הקדושות על ראשנו ועל ידינו:

בתפילין של ראש, המונחות על הראש כנגד המוח, יש כח להכניע את הקליפה השורה על המוח (קלי' סיחון), ולהסיר ממנו כל הרהורים רעים ומחשבות זרות, ולהכניס בתוכו שפע של קדושה. ובתפילין של יד, המונחות על הזרוע השמאלית כנגד הלב, יש כח להכניע את הקליפה השורה על הלב (קלי' עוג), ולהסיר ממנו את כל התאוות הרעות והמגושמות, ולהכניס בתוכו שפע של קדושה, אהבת ה' ויראתו.

מן האמור ילמד כל האדם עד כמה ראוי לו לקדש היטב את מוחו מכל הרהור ומחשבה שאינן כרצון הבורא, ויזכור כי כה גדול כוחו של הרהור רע לפגום בנשמה עד כי אמרו חז"ל (יומא כט, א) שהרהורי עבירה קשים מעבירה, ועל כן 'הרהור' הוא מלשון 'הר על גבי הר', לרמוז שהרהור רע יוצר מחיצות גבוהות כשני הרים זה על גבי זה בין האדם לקונו. ואין עצה לאדם להנצל ממחשבות והרהורים רעים אלא על ידי שיהיה מוחו עסוק בדברי תורה וקדושה ולא יהיה פנוי לבטלה, כלשונו הטהורה של הרמב"ם (הל' איסור"ב כב, כא) "שאינן מחשבת העריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה".

וכן על האדם לקדש את ליבו, ולפנות ממנו את תאוות החומר העכורות המונעות מן האדם כל השגה רוחנית. וגם בעת עסקו בעניני העולם הזה כאכילה ושתיה וכו', תהיה כוונתו לעבוד בכך את בוראו כמו שנאמר: "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו) ואז יתקיים בו סוף הפסוק "והוא יישר אורחותיך".

ורק כאשר יתקדשו מוחו וליבו של האדם כראוי, יזכה לקלוט את אורה וזיוה של התורה הקדושה, וכן את **אמן כן יהי רצון שבת שלום ומבורך**. אורם של צדיקי האמת, ויהיו דבריהם הקדושים מתקבלים על לבו.

